

Molnár Imre, Böhm Béla, Altstock Hugó, Jurenák Géza, Schröder Emil, Szemző István, Friedrich László, ifj. Kohn Emil, Simonovszky Ödön, Prenoszil István, Rosenzweig Gyula, Radnai Testvérek, Kovács Lajos, Köves János, Mattyasovszky Lajos, Zászló Simon Endre, Buding Gyula, Popper József, Bauer István, Hoepfner Károly, Békés László, Paál Antal.

A kittűzött könyvjutalmat (Baksay Sándor: Dáma) *Csurgay István* főgimn. VI. o. t., budapesti előfizetőnk (VIII., Baross-utca 4., II. 10.) nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Márczius idusán. Az ünnepi vers elkészült, de viasztalódjék, mert ha idején érkezett volna, akkor sem közölhetők volna, mert fölöttébb gyöngé termék ez az óda. A legedzettebb idusi verselők sem találják el egyszerűen a többször az igazi hangot. A hazafias ömlengés nem mindig költői; az érzés gyakran igazi, de a forma és nyelv, mely ezt az igaz érzést kifejezi: köznapis marad. Belső hevülés, eszme nélkül nem óda. — **F. E. J.** (Szendrő.) 1. A «Város a levegőben» füze 2 K 50 fill. kötve 4 K. 2. A kiadóhivatal elküldi majd azt a naptárt. 3. A IX. évfolyam első félévének számai már nem kaphatók, az ára különben 4 K 80 fill., ugyanennyi a második félév ára is. A bekötési tábla külön 1 K 60 fill. E szerint a két félévfolyam egy bekötési táblával 11 K 30 fill. — **H. Gy.** (Besztercebánya). Csak azt tudjuk, hogy az az ifjúsági lap nem élt sokáig, nem is volt erős gyökere, hatása még kevesebb. A jövő félévben közlendő regények, illetve hosszabb elbeszélések címét lapunk mai számának utolsó oldalán olvashatja. — **T. K.** (Rozsnyó). A rajzok igen csinosak, de egyelőre nem változtatjuk meg a rovat fejét, talán jövő évben. A rajzot félretesszük. A képrejtvény zavaros, ezt így nem lehet megfejteni még előleges magyarázat után sem. — **Studiosus.** Tolsztoj él, Maupassant meghalt. Tolnai regényeket is, költeményeket is írt. Petőfi ág, evangélikus, Czuczor katolikus volt, Kiss József izraelita és él ma is. — **H. B.** (Budapest). Megrendelheti a Franklinnál is. Ára 4 korona. — **T. K.** (Rozsnyó). Rejtvényeit közöljük. — **B. E.** (Budapest). Ifj. Nagel Ottó, Múzeumkörút. — **Stadium.** Lefordíthatja. — **Marzso fiverek.** Közölhetetlen. — **E. E.** (Pápa). 1. Levélátadtnak a kiadóhivatalnak. 2. Rejtvénye közölhető. — **K. S.** (Rozsnyó). 1. Válaszson valami jóhangzású magyar nevet. 2. Nem volt tévedés. — **V. A.** (Gyulafehérvár). Egyes szám ára 25 fillér. — **H. N. J.** Gyöngé. — **L. B.** (Budapest). Közöljük. — **Reménylő.** E korrallal igen tüzetesen foglalkozott Thaly Kálmán; az ő munkáját ajánljuk leginkább.

OLVASÓINKHOZ.

A «Tanulók Lapja» X. évfolyamának első féléve a következő számmal befejeződik. Olvasóink tanúságot tehetnek arról, hogy mindig a legjobbat igyekeztünk adni, mert az az erős meggyőződésünk, hogy ily módon tesszük még erősebbé azt a kapcsolatot, mely a *Tanulók Lapját* a magyar ifjúsággal összeköti.

Az új félévben ismét egy eredeti regényes korrajzot és egy fordított regényt fogunk közölni. A regényes korrajzot lapunk szerkesztője *Gaal Mózes* írta; címe:

Az utolsó lantos.

Tinódi Sebestyénnek, a XVI. század vándor hegedősének változatos élettörténetét dolgozta fel benne az író, közbe szötte a kor történetét, főleg az irodalom

képét, melynek egyik képviselője Tinódi Sebestyén, a hazáját és nemzetét lángoló szerető lantos volt.

A fordított regény szerzője *Kingsley Károly*, a regény címe:

Hypatia.

Zigány Árpád dolgozta át az ifjúság számára. Ez a regény egyike a világirodalom legszebb és legerdekesebb műveinek. Farkasszem néz benne a hanyatló kelet-római birodalom pogány társadalma a még forrongásban lévő új keresztény szellemmel, s a két ellentétes világfelfogás folytonos surlódásából az érdekesítő események egész sora fejlődik. Hypatia, a nagy műveltségű görög leány, az alexandriai pogány bölcsészet utolsó képviselője, áldozatul esik egy utcai zavarásnak, melyet a felbújtogatott csócselék támaszt, s vele bukik el örökre a görög sok istenség eszméje is. Zsidók és keresztények, barbárok és görögök szakadatlan torzalkodása közt folyik a cselekvény, melynek színesen megrajzolt eseményeit művészi keretben foglalja a mozgalmas kornak eleven és változatos képe. És, hogy ez a kép minél tanulságosabb legyen, a szerkesztő gondoskodott arról, hogy a szöveget, az eseményeket illusztráló képek mellett számos kor- és művelődéstörténeti kép is tarkítsa.

Ezek mellett folytatni fogjuk *Szivos Béla* rajzait a *majmok életéből*, s közlésre várnak *Jászai Rezső dr.* érdekes és értékes *útirajzai*.

Az irodalomtörténet, a magyar történelem, a földrajz és természettudományok köréből hasznos ismeretterjesztő cikkeket hozunk, melyek az iskolai tanulmányokkal szoros összefüggésben vannak, s a melyek az újabb kutatásokra is különös figyelmet fordítanak.

A rovatok maradnak a régiek, s a mennyiben lapunk szellemével megegyezik, a fontosabb napi eseményekről sem feledkezünk meg, ha az a tudomány és irodalom kérdéseit érinti. Az a szeretet, melylyel a magyar diákok a *Tanulók Lapja* körül csoportosultak, s az a kedv, melylyel az írók ennek az ifjúságnak írnak; elegendő biztosíték nekünk arra, hogy a mag, melyet az olvasók szívébe elhintünk, termékeny talajra fog találni.

Hetenként változatos *fejtörő feladványokat* közlünk, s a megfejtők között értékes könyvjutalmakat sorsolunk ki.

A *Tanulók Lapja*-nak második évfolyama külön is teljes egész lesz, s az új előfizetőknek nem kell visszamenőleg az I-ső félévre is előfizetniök.

A Tanulók Lapjának előfizetési ára:

Egész évre 9 kor. 60 fill.
Fél " 4 " 80 "
Negyed " 2 " 40 "

Az előfizetés legcélszerűbben postautalványon eszközölhető. A «*Tanulók Lapja*» kiadóhivatala címére küldendő a pénz. (Franklin-Társulat, Budapest, IV. Egyetem-u. 4.)

A kik a «*Tanulók Lapja*»-nak 8—10 egész éves előfizetőt gyűjtenek, a lapot egy évig *ingyen kapják*; akik ennél kevesebbet gyűjtenek, értékes könyvjutalomban részesülnek.

Bizalommal fordulunk lapunk olvasóihoz, hogy a «*Tanulók Lapja*»-t ismerőseik között terjesszék.

A «*Tanulók Lapja*» szerkesztősége.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... 4 kor. 80 fill.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre... 9 kor. 60 fill.		<i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i>
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	

TÓTH LŐRINCZ.

(1814—1903.)

Érezem, hogy nem száraz nekrolog illeti meg Tóth Lőrinczet, a nemes aggastyánt, ki a múlt héten halt meg életének nyolczvankilenczedik évében. Hídege volna az ilyen szó a jó öreg meleg és szerető szívéhez, méltatlan egy olyan emberhez, a ki hatvan esztendeig szolgálta nemzetét: eszével és tollával, s a ki egész életében nem csak hirdette, hanem megható közvetlenséggel gyakorolta is az *emberszeretetet*.

Írván az ő életéről, nincs szükség arra, hogy szertelen magasztalásokba tévelyegjünk: ha igazságosak leszünk, már elegendő mondtunk az ő dicsőítésére.

Tóth Lőrincz egyetlen élő tanúja volt azoknak az időeknek, a melyekről ma már az öregek emlékezete, s a fenmarad művek tesznek tanúságot. Mint fiatal ember tele lelkesedéssel és nagy reményekkel azoknak a társaságába került, kik a század második és harmadik tizedében a nemzeti izlés kiművelésén, a magyar irodalom fejlesztésén fáradoztak. Vörösmarty, Bajza, Toldy vették észre tehetségét, s a huszonkét éves ifjút az a szokatlanul nagy kitüntetés érte, hogy az *Akadémia* tagjává választotta. Ma az ilyesmi a lehetetlenségek közé tartozik, s akkor sem vala hétköznapi dolog.

TÓTH LŐRINCZ.

melegséget, poétai hevületet találtak, s pályadíjjal koszorúzták az utóbbit, dicsérettel emelték ki a két előbbit. Nem szabad a mai szemmel néznünk e művekre, bele kell helyezkednünk abba a korba, mikor drámairásunk bölesőben ringatózott, midőn az írói babér csak *babér* volt, nem jelentett a társadalomban fényes állást, a kenyérkereső pályán hirtelen előhaladást. Akkor a magyar íróknak nem az volt a céljuk, hogy egymást túlszárnyalják, hanem az, hogy vállvetett munkássággal *műsört* tudjanak teremteni a magyar szintársulatnak, mely a pesti német színházban zséllérkedett. Utörő munkás volt *Tóth Lőrincz*, s vajjon szabad-e ma értékét vizsgálunk azoknak a drámáknak, melyek ily nemes célzattal íródtak? Nem tévedünk-e, ha a drámairodalom legújabb termékeit, melyek korántsem íródnak mind ilyen célzattal: értékükön felül becsüljük? Pedig megteszszük. *Tóth Lőrincz* reá szolgált a kitüntetésre. Nem is tekintette azt pusztá dekurumnak, igyekezett minden időben, hogy reá szolgált. A későbbi jeles jogtudós, mert *Tóth Lőrincz* nemcsak az írói tollat forgatta, büszkesége volt egy egész emberöltőn át a Magyar Tudományos Akadémiának; a poéta *Tóth Lőrincz* nem vált szégyenére soha a Kisfaludy-Társaságnak.

Elvégezvén jogi tanulmányait, ügyvédi vizsgálatot tett, s egyidőben patvaristáskodott a pesti törvénytudósoknál és segített *Helmezynek* a «*Jelenkor*» szerkesztésében. Verseivel sűrűn kereste fel a többi lapokat is. Sorjában megjelentek színművei, vegyes kötete a (*Szívhangok*). E sokoldalú és irányú elfoglaltság nem merítette ki erejét. Jogász munkássága: élethivatás volt reá nézve, irodalmi működése: pihenés. 1841—1849-ig a *Batthyány* grófok uradalmi ügyésze volt; részt vett azokon az országgyűléseken, melyeket ez alatt az idő alatt *Pozsonyban* tartottak, s a pesti lapokat («*Jelenkor*», *Pesti Hirlap*) buzgóan tudósította a fontosabb eseményekről. Közben ráért arra is, hogy hosszabb utat tegyen a külföldön, s tapasztalatait megírja (*Úti tárczák*). Midőn az első felelős magyar minisztérium megalakult, *Tóth Lőrincz* *Deák* Ferencz vette maga mellé titkárnak, Komárom városa pedig megválasztotta országgyűlési képviselőnek.

Az elnyomatás idejében rabságot szenvedett. Az Újépület szomorú cellájában várta *Haynau* halálos ítéletét — midőn váratlanul kegyelem jutott osztályrészéül. Szabadon bocsátották, de «rovott és meg nem bízható politikai jelleműnek» tekintették. A munka volt ekkor is vigasztalója.

Jogi tanulmányokba kezdett. Az Akadémia munkásságában nagy része volt; számos emlékbeszédet tartott az Akadémia elhunyt tagjai felett, s mint pénztárosa az Akadémiának páratlan munkásságot fejtett ki az Akadémia új palotájának felépítése körül.

Az újra éledő alkotmányos élet meghozta ismét publicistai működése folytatását. 1865-ben, mint követ jelenik meg az országgyűlésen. Kiváló tagja a Deák-pártnak, s egyik nagyrabecsült barátja a vezérnek. Az 1867-diki miniszteriumban *Horváth Boldizsár* mellett volt egy ideig miniszteri tanácsos, majd (1869) a Kuria semmitőszékének lesz egyik bírójává; 1883-tól kezdve a királyi Kuria tanácselnöki székét tölti be 1894-ig, midőn agykora, s főleg meggyöngült szemévelága miatt nyugalmába vonul.

Ime, ez a hasznos, munkás élet jutott ki a jó Istentől *Tóth Lőrincz*nek. Munka a kezdete, munka a folytatása, munka a vége is, mert a midőn írói pályájának félszázados évfordulóját ülte (1882) — megjelent a «*Méhek*» című kötete. Apró elmés, böles versek, epigrammák gnómák gyűjteménye. A munkás, derült bölesnek szelleme, jósága, élet-tapasztalata nyilatkozik meg e kis versekben. Jól eső érzés száll meg, ha olvassuk. Úgy képzeljük, mintha a hatvannyolcz éves aggastyán jóságos arcát látnók, a ki nem akar bántani senkit, csak a nyeglét, a szivtelent, az önzőt, az elbizakodottat, a jellemét és becsületét áruba bocsátót.

Bizony szép élet! Istennek különös jósága nyilatkozott meg ebben az adományban. Midőn *Tóth Lőrincz* emlékét felidézzük, s elvonul előtünk csaknem két emberöltő, s csaknem három különféle korszak *egy embernek* az élete keretében, elfog a csodálat és tisztelet érzése, de elfog a méla szomorúság érzése is . . . ime, így dülnek ki rendre azok, kik átörökítették reánk a küzdelmes múlt eredményeit; vajjon mit fogunk mi átörökíthetni maradékainkra! . . .

Munkásság, jóság, jellemtisztaság — ezt tanuljuk meg jeleseinktől, ne azért csupán, hogy dicsőítsük őket, hanem azért is, hogy kövessük is.

Gaal Mózes.

Szenteld, ó magyar, hazádnak
Kebled szebb érzelmeit!
Romlott szív és romlott elme,
Kit hazája hő szerelme
Szép tettekre nem hevít.

Bajza.

Minden pálya dicső, ha belőle hazádra derül fény.

Kölcsey.

MÉHEK.

Irta Tóth Lőrincz.

Előszó.

Méheknek nevezém, miket ím szárnyukra bocsátok,
A zsongó versrajt, napjaim alkonatán.
Mézet hordanak a rét tarka, himes mezejéről
Gyűjtve virágzatot. Már tele szalmaköpm.
S van fülánkja is a bogarak repeső seregének,
A buta góg s hiúság érzeni fogja nyilát.
Nem menekül köszörült törétől az újkori bálvány:
Szennyes pénzuralom s a farizéusi arcz.
S míg az aranyborjút jól megbélyegzi fülére:
A szépnék, jónak hódolatára siet.
Jertek kedveseim! kandallóm lángja körébe,
S míg thea forr, szivar ég: üssük az ütni valót!

Falra hányt borsók.

Vagy kicsi légy s boldog, vagy hős s boldogtalan ember,
Nagy lehet a mártír s boldog az utczagyerek.
Nagyság vágya ragad? mondj hát le a csöndes örömről,
Jó mulatást kívánsz? légy piczi házi veréb.
Kit nagy szenvedelem tüze gyűjt: szenvedni tanuljon.
Míg a filiszterhad csókra s pohárra siet.

*

A tenyered viszket: pénzt vársz markodba epedve,
Mosd le kezéd szennyét s megszűnik a nyavalyád!

*

Vágysz valamely irigyelt tárgyat megnyerni? vigyázd
[meg.

Vajjon boldog-e a mostani birtokosa.

Fény- és árnyképek.

Hol van anyád? kérdém a gyermeket, utczai sárból
Kapva ölembe, hová mérges eb úzte szegényt.
Sírva, remegve felel: mama elment kisededovóba,
Választmányi ülés van ma: beszélni akart.

*

Szikla várából lecsapott a középkori báró
S a kalmár kincsét s árúit elrabolá.
A tőzsér ma örül megvett bárói címének,
Y. X. és más újkori nagyratörő.
Így fizet a nemezis. Kik előbb kalmárra vadásztak,
Most a kalmárnak rabjai vagy — vejei.

*

Két fület, egy száját nyitva bőrdőn, a ki teremtett:
Hogy kevesebbet szólj s többre figyelj, jelölé.

*

Bálban örököldet tűz Orsolya néni hajába,
Jól teszi, a repkény díszre romokra való.

A KEGYELEMKENYÉR. 26

Regény az ifjúság számára. Irta Gaal Mózes.

— Meg ne mondjam neked, hogy mi nyomja már régen a szívemet. Én a te családodat nagyon szeretem, nagyon becsülöm. Akkor fogadtatok be, mikor nem voltam senki és semmi; akkor szeretetek, mikor nekem a szeretetre a legnagyobb szükségem volt. Ha reám halmoznak a világ minden dicsőségét, föl nem érne azzal a szeretettel, a melyben ti részesítettetek engem. Én Emmát szeretem, mert jó és nemes lélek, azt hiszem, ő is vonzódik hozzám. Ha majd egy év múlva visszajövök s meglesz a biztos kenyérem —

Tovább nem mondhatta, mert *Scholz* a nyakába borult, össze-vissza csókoltá s így szólott:

— Elég, fiam . . . barátom! Hiszen te, ha te őt meg nem kéred most, én . . . én megtettem volna azt . . . isten bizony megtettem volna, holnap, a vacsoránál, mikor mind együtt leszünk, a kik téged szeretünk, hogy a nyakadba varrtam volna, mert az a gyermek . . . az a gyermek arra született, hogy a feleséged legyen. Jere haza, jere, hadd öleljen meg téged a mama is! Te! Milyen okos egy fiú vagy te!

Aztán újra ölelte és csókoltá, miközben a szeméből nagy, kövér cseppek hulldogáltak . . .

XXV.

A mit a vén fák susognak.

Tiz esztendő telt el.

A Szalánczyak egykori kastélya nagyon szomorú. Idestova huszonöt esztendeje múlt annak, hogy az utolsó gazdát eltemették az ősi kriptában. A szép, fehér arcú asszony mellé tették a koporsóját. A kripa környékét nem gondozta senki. Faláról lehullott a vakolat, ajtaja megkorhadt, a zárt rozsdá lepté. Köröskörül a kerítés letöredezett. A szegény emberek télviz idején elhordották, tüzre tették. A kriptának nincs szükség arra, hogy a kerítés védje, megvédi a dudva, páfrány, iszalag, mely egészen elborította.

A falusiak a huszonöt év alatt el is felejtették, hogy az utolsó Szalánczy nem is volt a legutolsó, mert maradt egy fiaeskája. Isten tudja, mi lett belőle. A falusiak az új tulajdonost nézték, a meggazdagodott idegent, a ki más Istent imád, mint ők, de közkeletű pénzzel fizeti a nap-számot.

Az erdőket ezalatt a hosszú idő alatt kihasznáta. Tömérdek pénzt kapott belőle, úgy mondják. A külső gazdaságot eleinte minta-gazdasággá

alakította át. Hozott gépeket, idegen cselédeket; főzött pálinkát, tenyésztett marhát; fő-fő ember lett a környék bankjainál. Megválasztatta magát mindenféle megyei tisztségre, azután képviselő lett.

A falusiak mindezt természetes dolognak tartották. A kinek sok a pénze, az úr; a ki úr, abból minden lesz.

Kapott magyar nemességet s a Szalánczy-kastélyban a régi dáridók az új gazda alatt is megújultak. Valami lázas sietség szállhatta meg az új gazdát, hogy így futott az életnek rövid útján.

A fiát beléházasította a főispán családjába, a leányt egy valóságos báró vette feleségül. Kellett libériás inas, kellett ezer apró külső czifraság, a mi tulajdonképpen nem jó semmire, de meg kell lennie, mert különben a világ nem tartja az embert úrnak s a familiát nem tartja előkelőnek.

A jó falusiak nem ütődtek meg ezen. Csak az öregek csóválgatták a fejüket, ha vasárnap délutánonkint az utecaszerin, a lóczán üldögéltek s a falusi pántlikás leányok módos ruháját nézték:

— Megváltozott a világ! Ni, a kinek két darab földje van, annak öt pengős ruha kell... Nem így volt ez régen!

Régen! Hát huszonöt esztendő olyan nagy idő? Kiforgatja az embert a szokásaiból?

Nagy idő — ma. Ezelőtt századok eltelték s az emberek, mintha nem is vették volna észre, a régi maradtak.

A faluban sok cserepes ház épült, nem falusi pallér építette, hanem városi. A fagygyertya helyett petróleumos lámpás lóg le a mestergerendáról. Bizony megváltozott a világ itt is.

Egyszer csak arra ébredtek fel a falusiak, hogy az uraság elköltözik. Össze-vissza beszéltek mindent az emberek. Egyik tudta, hogy Pestre megy, másik Bécsre emlegette, a harmadik Amerikát. Egyik azt suttogta, hogy baj van az udvarban, a cselédek nem kapták ki a múlt hónapban sem a bérüket.

— Hja, nagy lábon élt. Nemességre vágyódott, mindennap traktákat esapott. Ez így szokott történni.

A kastély vén jegenyéi, az öreg diófák levelei rezegtek a szélben s mesélni kezdtek:

— Minket nem lep meg semmi ezen a világon. Láttuk a vén kastélyt fiatal korában, árnyékunkban játszottak a régi gazdák gyermekkorukban,

ágainkra fészket raktak a vándormadarak. Őszszel mentek, tavasszal visszajöttek. Nem is a régi jöttek vissza, nem is mindenik jött vissza. Az újakra is ez a sors várt... és ki tudja, ha jövő tavasszal vissza is jönnek a vándormadarak — itt találnak-e minket?

A vén fák levelei mozogtak, a szél, mely őket rázta, a levegőben kergetett egy-egy foszlány felhőt. A felhő futott, a miként fut az ember, a mint a vén kastély új és régi lakói, a fák fészkeibe tavasszal beköltöző madarak: jönnek és mennek, évről-évre mennek. Kidül az egyik, jön helyette más...

A Szalánczy-kastély ismét üres lett. Vevőt keres reá egy pesti bank, az új gazda. A pesti bank nem költöztetik belé, mert neki sok fényes palotája van Pesten; mit is keresne egy szegény faluban?

Az új gazda hova lett? A hova a futófelhő, a vándormadár — eltűnt. Él tovább, ha van hozzá ereje s ha a méltóság, melyet keresett s melyet megkapott, megengedi, hogy úgy éljen, mint régen, mint akkor élt, mikor nem költözött a Szalánczy-kastélyba.

Ebben az időben történt, hogy a falu jegyzője, egy újságolvasó ember, azt mesélte, hogy él ám a Szalánczy fia, nemesak él, hanem híres ember is.

No, ez nagy újság volt, nem is hitték el az öregebbek. A míg szemtől-szemben nem látják, addig nem hiszik el. Esküdöztek, hogy ezer közül is megismernék, mert a Szalánczyak híres szép emberek voltak. Az utolsó Szalánczynak is szépek kell lennie. A fiatalabbak is visszaemlékeztek az úrfira, a kinek szép apró lova volt s a ki szerette, ha a parasztfiúk verekedtek. Adott nekik fehér kenyeret, mert jó szive volt... Sőt akadt olyan is, a ki emlékezett a kovács fiára, a ki egyszer az úrfit a földhöz vágta, aztán elszökött. Abból ki tudja, mi lett?

A falusiak egy-két napig beszélgettek a legutolsó Szalánczyról, aztán ki-ki a maga dolgával törődött.

A vén kastély várta az új gazdát, valami pénzes embert, a ki marhát állít be az istállóba, kertészt hozat, hogy a kertet rendbe szedje; kőmivest, hogy a ház falát megreparálja; ácsot, hogy a zsindeletet helyreigazítsa. Jöhet olyan új gazda is, a ki lebontatja s épít helyette egészen újat. Azon a szép helyen milyen gyönyörű úri házat lehetne építeni!

Egy szép szeptemberi napon két úr jött a fa-

luba a szomszéd állomásról. Bogáti András, a fuvaros hozta őket. Bogáti András fiatal gazda volt, harminczöt-negyven éves, fia Bogáti Józsinak, az uraság egykori bognárának. Töszomszéd-ságában lakott az uraság kovácsával, túl a vizen.

A mint jönnek, egyszer csak az egyik úr reá teszi a kezét a Bogáti András vállára s így szól hozzá:

— András, nem ti laktatok mellettünk ezelőtt sok-sok esztendővel, túl a vizen, a zsellérsoron?

Bogáti András hátranéz, elbámúl, gondolkozik, aztán mondja:

— Elhiszem, tréfál a nagyságos úr

a másik úr, a kinek még finomabb volt a ruhája, mint a Kovács Károlyé.

A fuvaros szinte lefordult a szekér deszkájáról, úgy megijedt attól, a mit mondani akart.

— Ugyancsak megkérem az engedelmet, méltóságos uram!

Szalánczy Ádám mosolygott:

— Ne czimezgezz olyan nagyon, jó ember, engedelmet se kérj, a mit mondani akartál, kitaláltam. Igazad lett volna, ha kimondod...

A nagyságos Szalánczy úr fiából nem lett volna az, úgy van!

— Aztán hol álljunk meg? — kérdé a fuvaros gazda.

GŐZMŰTOROS KOCSI A HOZZÁKAPCSOLT MELLÉKKOCSIKKAL, A KESKENYVÁGÁNYÚ «ALFÖLDI ELSŐ GAZDASÁGI VASÚT» PÁLYÁJÁN.

— Nem tréfálok, András. Apád volt az uraság bognára, igaz-e?

— Szent igaz, de —

— Az én apám volt az uraság kovácsa —

— Az a... Kovács Imre, vagy mi... az úr volna Károlyka, az az erős fiú... No nézze meg az ember!... A ki az úrfit egyszer — nem mondhatta tovább, mert Kovács Károly közbevágtott:

— Az, az!

— Ó, hogy az Isten áldja meg a nagyságos urat!

— Egyet se nagyságozz, András!

— Már engedelmet kérek, a mi dukál, az dukál! Ha a szegény zsellérfiúból úr lesz, ugyancsak *kellős* úr az, merthogy a maga tisztességének a munkája... Elhiszem, hogy a nagyságos Szalánczy úr fiából —

— Az pedig én volnék, András! — szólalt meg

— A hidnál leszállunk — felelé Ádám.

Beértek a faluba. Az emberek mind megállottak, köszöntek s találgatták, hogy vajjon kik lehetnek az idegen urak. Nini, a kastély felé fordul bé a szekér. Nyilván a pesti bank küldötte, hogy nézzék meg, nem omlott-e még össze az üres ház... vagy vevő szándékkal jöttek.

Egy óra múlva már tudta az egész falu, hogy a Szalánczy-kastélyt megveszi Szalánczy Ádám, a híres pesti úr, a legutolsó Szalánczy. Így hát mégis igazat olvasott ki a jegyző az újságból.

Ezalatt Ádám mélységes meghatottsággal állott a családi kriptá ajtajában. Komor, szomorú, elhagyatott hajlék volt ez. Jelképezte azt a pusztulást, mely a nagy és fényes múltból az utódra, az utolsó Szalánczyra jutott. A kertben járkált, egy-egy korhadt padnál megállott. Gyermekemlékei jutottak eszébe.

— Nézd, Károly, itt szeretett ülni az édes

anyám. Emlékszem, hogy olyan szép fehér keze volt, finom kék erek húzódtak végig rajta... Arról a fáról estem le, az ág letört... anyám elájult, pedig nem történt semmi bajom. Hova lett a filagória, a kis barlang, hova a három nyárfa?

Károly némán hallgatta. Nem akarta megzavarni barátját az édes-fájó gyermekemlékek fölidésében. Tovább mentek, bejártak minden helyet s Ádám küzdött a könyjeivel. A nagy szobában, hol utóljára ült együtt apjával, neki támaszkodott a falnak és zokogott.

Károly reá tette kezét a vállára:

— Ne fájjon neked olyan nagyon a múlt, édes barátom. A mit itt látsz, mind dicséri némán a te igazi nagyságodat. A múlton változtatni nem lehet, a jövő a mi hatalmunkban áll, ha Isten is úgy akarja.

— Igazad van, Károly, nem fáj a múlt, csak az emlékek rohannak meg erősen. Balgatag észszel azt kérdezem magamtól, hogy miért kellett mindennek így történnie? ... Jerünk ki ebből a szobából.

És kimentek az udvarra, a jegenyék mellett sétálgattak, majd a vén diófa alá ültek. Az őszi nap ragyogott az égen, a diófa sárguló levelei között átszűrődött a fény, világos foltokat vetettek a fűvel, paréjjal benőtt földre.

A diófa levelei meg-megmozdultak. Ádám eltűnődve nézett maga elé. Úgy rémlett, mintha a tornácson apjának férfias, szép, parancsoló arcát látná, a mint kiszól az inasnak:

— Nyergeljétek meg a szürkét!

... Igen, igen, a szürke gyönyörű egy állat volt, ha Szalánczy Ádám apja felült a hátára, fölemelte büszkén a fejét és tánczolni kezdett.

Látta az udvarbíró is, a mint a tornác előtt levett kalappal állt s várta urának a parancsát. Szép ősz haja volt az udvarbírónak s tudott diák-szavakat is...

Károly felrezzenté álmodozásából:

— Jerünk, nézzük meg a zsellér-házakat is! Ádám úgy érezte, mintha valaki belémarkolt volna a szívébe:

— Zsellérház! Menj te, barátom, nekem fájna, ha látnám; úgy-e nem veszed zokon?

— Dehogy veszem!

Károly megismerte azt a kis házikót, a melyben született. Nagyon alá süllyedt már. Egy cigány-kovács lakott benne. Huszonöt forintot vásárolta meg, immár az övé volt. Ha az ember be akart menni a szobába, nagyon alázatosan meg

kellett a fejét hajtania, különben belevágta volna a szemöldökfába.

Károly szóba állott a cigánynyal. Az apró purdékknak egy-egy fényes krajezárkát nyomott a markukba s elengedte a rókatánczot meg a cigánykerekek vetését.

A kastély valójában olyan, mint a zsellér-ház. Ennek is, annak is a lakói zsellérek. Ha a robotmunkát, melyet *életnek* szoktak nevezni, elvégzik, ott hagyják a hajlékot, ott hagyják a robotot.

A kis patak sárgás vize most is a régi volt. A partja süppedékes, a fűzfa félig elkorhadt a partján. Amott kendert áztatnak benne ma is. Ácsorgó gyermekek követ hajigálnak bele, éppen mint ezelőtt huszonöt esztendővel. A gyermekek mezitláb járnak, verekednek és mindig éhesek — éppen mint ő huszonöt évvel ezelőtt...

És Kovács Károlynak kedve kerekedett, hogy a sok mezitlábás gyermeket összehívja s meséljen nekik arról, hogy a ki zsellérházban születik, annak még nincs oka mindig panaszkodni; a ki ma mezitláb futkos, köveket hajigál a vízbe — holnap cipőt húz a lábára s örvend a munkás-életnek...

A kastély vén fának az árnyékában üldögélt az utolsó Szalánczy; immár nem a múlt, hanem a jövő forgott az elméjében.

A vén kastélyt lakható hajlékká fogja tenni. A kertet rendbe hozatja úgy, a mint volt régen, nem cifrálkodóan. Ide hozza majd a maga kis családját: Emmát és a két gyermeket. A lugasban fog dolgozni, ha nyáron haza jön a nagy városból — pihenni. Az a munka, melyet a vén fák árnyékában fog végezni, nem lesz munka, hanem édes pihenés...

A vén fák, mintha megértették volna, hogy mit gondol a legutolsó Szalánczy, az új gazda, örömkömben még jobban rezegtették leveleiket:

— Jer haza! Jer haza!

*

A csuda megtörtént.

A vén kastélyba beköltözött az új gazda, kit születése után néhány évvel a sors kiűzött onnan, hogy kegyelemkenyeret egyék. A kegyelemkenyeré jótévedője lett neki, mert megtanította arra, hogy megszerezze a maga kenyerét.

Az író leteszi a tollat. Te pedig, nyájias olvasóm, mondd meg: vajjon az olyan kegyelemkenyerén, mely Szalánczy Ádamból embert csinált: nincs-e Isten áldása?

(Vége.)

KÉPEK A MAJMKOK ÉLETÉBŐL.

A galléros pávián.

A mint képünkön is látható, egyáltalában nem lehetne még a legnagyobb jóakarattal is valami szép legénynek mondani. Hanem annál különösebb. Arczorra kutya módra előre nyúlik, orlyukai csövesen előre nyomulnak, a csupasz arc és füle szennyes hússzínű, a him nyaka és válla pedig női gallérhoz hasonló hosszú sörénnyel van fedve. Hatalmas fogai vannak, kivált a vén him holmi gyengébb tigrissel sem igen eserélne. Ez az éktelen jószág Arábiában s Abisszínia tájain él, leginkább sziklás hegységeken, rendszeren nagy csapatokban, melyeket néhány elszánt és kitanult, hatalmas erejű, ijesztő kinézésű vén him vezérel.

Rossz időben sűrűn egymás mellé szorúlva s a szélnek hátat fordítva gubbaszkodnak sziklaparkányok alatt s más oltalmat nyújtó helyen, alkalmas időben azonban csapatostól megindulnak chetó gyökereket keresgélni s bogarászni, de le-lecsapnak a benszülöttek vetéseit pusztítani is, midőn óriási károkat tesznek. Annál különösebb, hogy a régi egyiptomiak nagy tiszteletben részesítették ezt a páviánt.

A galléros páviánok életéből is sok érdekes vonást lehet elmondani.

Ha békén üldögél szikláin a csapat, egész csendben vannak, legfeljebb a folyton játszadozó ifjúság zavarja a csendet. Ha azonban valami gyanús jelenséget vesznek észre: ember, ragadozó állat vagy marhacsorda közeledik, bezzeg megváltozik a helyzet mindjárt. Az egész társaság elkezd ugatni, bögni, rikoltozni, visitani, a himek kiállanak a parkányokra, onnan kémlik az ellenséget, az apróság anyja mellére vagy hátára kapaszkodik s megkezdődik az általános visszavonulás valami távolabbi, biztosabb helyre.

Ezt azonban a páviánok korántsem gyáva-ságból teszik, hanem csak óvatosságból, mintha tudnák, hogy csak megijedni nem jó, de óvakodni tanácsos. S valójában nem is ijednek meg egykönnyen. A fegyvertelen benszülötteknek éppen oda se néznek s ha arra kerül, vitézül megtámadják a legerősebb kutyát s a leopárdot is. Különösen a vén himek lesznek ijesztők az ilyen ellenség közeledtére: szörnyű üvöltözésben, ordításban törnek ki, hegyes fogukat csattogtatják, egyik kezükkel böszülten verik a földet, szemük pedig csak úgy szikráznak. S ennek láttára ritka állat, a melyik jönnek ne látná odább vinni a sátorfát.

Nagyon érdekesen írja le Brehm, a mint egyszer egy nagy csapat páviánnal találkozott, melyek egy meredek hegygerinczen üldögéltek.

A majmok szeme, a mint észrevettek bennünket — beszéli Brehm, — rögtön felénk fordult, dühös ugatások hallatszottak, csak az apróság játszadozott tovább is. Két bátor kutya is volt velünk, a melyek a farkassal s hiénával is megküzdöttek. Ezek tehát elkezdtek a majmokra visszautatni, mire azok csakhamar felkerekedtek s odább állottak. A völgy másik fordulójánál azonban ismét megpillantottuk őket, a mint egy igen

GALLÉROS PÁVIÁN.

magas sziklafalon vonultak végig s bámúlatos volt, mikép birtak ilyen szörnyű meredeken oly nagy biztossággal haladni. Bár nagyon is magasan voltak, még sem állhattuk meg, hogy rájuk ne lövöldözzünk. A lövések ugyan nem találtak, de a majmok közt iszonyú kavarodás támadt. Rettenetes lármát csaptak s minden lövés után valamennyi megkapaszkodott a sziklákban.

A völgy következő fordulóján megint találkoztunk a megriadt csapattal, még pedig a mint a völgyön haladtak keresztül, hogy egy másik meredeket elérjenek. A mint a kutyák a most már rájuk nézve megközelíthető menekülő tömeget megpillantották, eleinte ugyan meghökkenetek, de hirtelen neki bátorodva, a csapat felé iramodtak. Azonban furesa dolog következett. A majom

MANDRILL.

csapatból kiváltak az erős hímek s egyenesen a kutyák fogadására siettek. Körbe kapták az ebeket s oly borzasztó módon ordítottak, oly dühösen verték a földet, csattogtatták fogaikat, hogy bizony a vitéz ebeknek menten lábuk szárába szállott a bátorságuk s gondolván, hogy szégyen a futás, de hasznos, vissza nyargaltak s szégyenkezve nálunk kerestek oltalmat. A majom-sereg pedig a győzelem érzetével eltelve vonult tovább.

Mikor már csak kevés majom volt még a völgyben, sikerült az ebeket újabb támadásra indítani. A kutyák hát megint vitéz rohamra szánták magukat s majdnem utólertek egy félévesnek látszó fiatal páviánt, mely rémült visitással ugrott fel egy sziklára, hol az ebek csaholva körülfojták. Egy vén, hatalmas termetű hím azonban meghallván a kis pávián keserves sikoltozását, a völgy másik oldaláról habozás nélkül visszavonult s erejének tudatában lassan, méltóságosan megindult a veszedelem színhelyére. Még velünk sem törődött, hanem borzasztó pillantást vetve az ebekre, nyugodtan felment a sziklára, biztatólag megsimogatta a kis majmot, azután szépen elvezette a csapat után. A kutyák a viláért sem merték a hatalmas állatot megtámadni, sőt hősi tette minket is annyira meghatott, hogy sajnáltuk meglőni s bántatlanul bocsájtottuk tovább.

És ez nagyon szép dolog Brehméktől, sokkal szebb, mintha megölték volna a derék, vitéz és alattvalóit bátran megvédelmező állatot, a mely nyilván valami törzsfőnök-féle lehetett a nemzetségben.

A mandrill.

Ha a gallérosról nem lehet mondani, hogy valami világszépe volna, még kevésbé állítható ez a mandrillról. Sőt rútság dolgában aligha el nem nyerné a legelső pályadíjat. Feje roppant nagy, esetlen, rikító vörös orrának két oldalán feketével barázdált kékszinű duzzadás éktelenkedik. Kecseszakála van, még pedig ezitromsárga színű, durva sötétbarnásnak mondható szőrözete a tarkóján búbot képez, szemei igen aprók s gonosz tekintetűek. Hanem a fogai hatalmasak; a párduc is megirigyelhetné. Nyugat-Afrikában lakik s azt mondják, hogy a bensülöttek szívesebben szembeszállanak az oroszlanal, mint ezzel a szerfelett dühös, veszedelmes állattal, mely ha felbőszül, — pedig ez igen könnyen megtörténik, nála — veszett vakmerőséggel ront neki mindennek.

Mindazonáltal fiatal korában fogságba jutva, legalább némelyik példány, eléggé megszelidül s különféle mesterkedésre is megtanítható. Ismertek egyszelid példányt, mely a pálinkát igen szívesen itta, sőt még dohányozni is tudott. Ez utóbbit azonban különös módon eselekedte. Komolyan ülve karosszékében, ha ápolója hozta az égő pipát, elébb alaposan megvizsgálta, hogy csakugyan ég-e, aztán elkezdte büzgön szívni a nélkül, hogy a füstöt kieresztette volna. Teleszivta öblös száját és pofazsebeit s csak azután fújta ki orrán, száján nagy gomolyagban a füstöt.

Egy másik fiatal, szelid mandrill rendkívül szerette a gyerekeket, pajkosan hanczúrozott, hengergőzött velük, miközben valósággal nevetett s olyan hangokat hallatott, a mi az elfojtott

A MANDRILL FEJE.

emberi kaczagáshoz hasonlított. Semmitől sem félt ez a kis állat, csak a kigyóktól rettegett szörnyen. Kedvencz multságáról, a szőnyegfelforgatásról is azzal kapatták le, hogy kigyóbórt tettek a szőnyeg alá s a mint ezt egyszer észrevette, soha sem merte többé a szőnyeget megbolygatni.

KOSSUTH LAJOS.

Magyarországnak minden megyéjét — ha nem is minden városát — maholnap már egy-egy Kossuth-szobor ékesíti. Miskolcz, Tisza-Földvár és számtalan más hely már érzeben megörökítette

a nagy szabadsághős dicső alakját, ki mindnyájunk lelkében még ennél is maradandóbban gyökeret vert.

E hó 20-án immár kilencz éve elmúlt, hogy a magyar szabadság megteremtője örökre behúnyta szemét. Messze hazájától, Torinóban halt meg, miként nagy elődje, Rákóczi Rodostóban. Rákóczi hamvai idegen földön nyugosznak, Kossuth a hazai földben aluszsa örök álmát. Olaszország mély meghatottsággal, Torino városa nagy gyászpompamellett adta át Magyarországnak dicső fia hamvait.

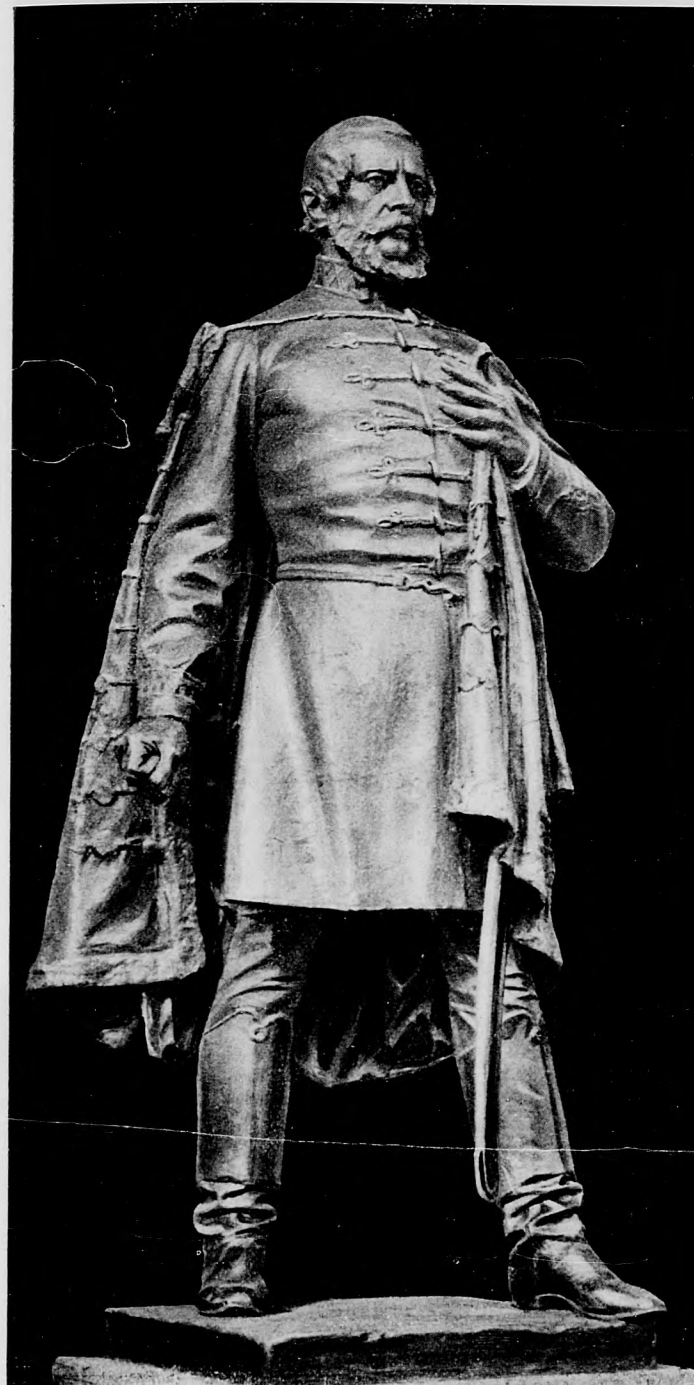
Halálának fájdalma átnyilalt az egész mivelt világon. A washingtoni képviselőház, melynek csarnokai-ban oly ünnepélyesen vezették az Egyesült-Államok törvényhozása elé a száműzött Kossuthot, halálhírét hallva, mély részvétét fejezte ki.

Kossuth neve a magyar történelemben, a magyar életben nem név, hanem eszme. A szabadság eszméje, az ezeréves magyarnak örök és végre megvalósult gondolata.

Kossuth a világtörténelemnek az az egyetlen alakja, ki már életében mondai hőssé lett, ki még életében biztosította magának az — örökkévalóságot. Üzenetet küld haza, messze, messze idegenből: «elfogyott a regimentje».

A daliás alak összeroskadtt, a beszédes ajak, mely a legszebb, a legtüzesebb szónoklatokat hallatta, örökre elnémult, élénk képzelődése megszűnt működni Kossuth Lajos meghalt, Kossuth nem izen többé . . .

A magyar nemzet pedig minden év márcziusának huszadik napján kizarándokol a kerepesi-úti temetőbe, leteszi koszorúját, könnyet ejt

KOSSUTH SZOBRA HÓDMEZŐVÁSÁRHELYT.

síjára s Kossuth pályáján eltünődve pedig hazafiságot merit a dicsőnek életéből, nemes tetteiből.

*

A hódmezővásárhelyi szobrot, melyet képen be is mutatunk, Kallós Ede, a város szülötte készítette.

A szobor, melyet márczius 22-én lepleztek le, sikerült művészi munka. Kossuth 3,20 méter magas bronzból öntött alakja bal kezét mellére téve, jobbját ökölbe szorítva áll, a mint szavával felrázza a népet, arcán a hazafi erélye és a lelkesedés elszántsága ömlik el. A bronzöntési munkát a magyarországi Beschorner-czég végezte; a négy méter magas, faragott talapzat pátyi kőből készült.

Hódmezővásárhely legszebb terén, a Kossuth-terén, a városházával szemközt állították fel a szobrot.

A magyar iskolai helyesírás.

A magyar helyesírásnak számos olyan kérdése volt, a melyet eddig végleg el nem döntöttek. Tudjuk, hogy a szavak helyesírásának kettős alapon kell nyugodnia: a *kiejtésen* és a *szóelemzésen*. Egymagában véve egyik sem elegendő, mert a kiejtés a művelt és nem művelt embernél különböző, viszont a szóelemzés sem szolgálhat egymaga alapul, mert vannak ige-alakok, melyekben a képzők asszimilálódtak, s ezeket úgy kell írunk, a hogy kiejtjük. A *lássuk*, *szalasszuk*, *ments*, *kiállatok* szavakban a helyesírás nem a szóelemzést követi, hanem a kiejtést; *azonban*, *különbén*, *dobtam*, *kapkodta* szavakban a szóelemzés szerint írunk, de nem a szerint ejtjük ki.

Nagy volt a következetlenség az összetett *mássalhangzók* kettőzésében is; némelyek hirdették a kétszer való kiírását az összetett mássalhangzóknak, mások a rövidített írást (*ssz*, *nyy*, *gyy*). Legnagyobb volt a következetlenség az idegen szavak írásában. Sokan úgy írták, mint az idegen nyelven kell írni az illető szavakat; mások a kiejtés szerint magyarosan, sőt voltak olyanok is, a kik részben az idegen nyelv, részben a magyar nyelv kiejtése szerint írták. A *c*-nek jelzése kétféle: *c*, *cz*. Egyik csak *c*-vel, másik *cz*-vel írt, nagyobb kényelemből hol így, hol úgy; az *aki*, *amely*, *ami* rendesen két szóban, különválasztva íródott. Hogy ennek a sokféle helyesírásnak vége legyen, a vallás és közoktatási miniszter márczius

16-dikán kiadott egy rendeletet, mely az iskolai helyesírást szabályozza. Ezeket a szabályokat a nyelvtudósok állították össze. Főtörekvésük az volt, hogy a helyesírást lehetőleg egyszerűsítsék. Az eddigi helyesírástól eltérő újabb szabályok a következők:

1. *C*-vel irandó, a mit eddig *cz*-vel írtunk, ámde a *cz*-vel való írás sem hiba.

2. *Aki*, *amely*, *ami* egy szóban irandók, valamint a következők is: *amellert*, *amikor*, *ahogy*, *ahoz*, *ahová* stb.

3. A *cs*, *gy*, *ly*, *ny*, *sz*, *ty*, kettőzésése akár a szótövében, akár asszimiláció útján támad, rövidítve történik, tehát: *öccse*, *meggyel*, *királylyá*, *mennyi*, *kalásszal*, *hattlyú*.

4. Az idegen szavakat, melyek közhasználatuak, magyarosan kell írni: az idegen tulajdonnevek úgy irandók, a mint az eredeti nyelvben.

5. A régi családnevek a hagyományos írásmódot tartják meg.

A nyelvünkben használatos, közkeletű szavak magyaros írását a következő példákban mutatjuk be:

Abszolutizmus, affektál, afféle, aforizma, aggancs, aggat, agrárius, ah! ahány, ahhoz, ehhez, ahogy, ahol, ahonnan, ahová, akadémia, Akadémia, akció, aki, akkor, akkora, aközben, akta, akút, akvarell, alföld kis betűvel, ha köznévi: akármilyen alföld; Alföld, ha a nagy magyar Alföld tulajdonneve, alj, aljas, áll (ige és főnév; áll melléknév), állat, Altaj (hegység), altaji nyelvek, általában, aludj, aludjál, aludtam, aludni, alul v. alúl; alulirott, amellert, amely, amennyi, ami, amiatt, amíg, amint, amint-hogy, amnesia, amolyog, amortizál, amulett, anakronizmus, analógia, anélkül, ankét, annektál, antikvár, antipátia, apály, apanázs, apokrif, április, arisztokracia, arisztokrata, arkádok, aszály, aszerint, aszkéta, aszpik, asszekurál, asszimilál, asszonánc, asszony, aszu (asszu), Athén, atheizmus, atilla (ruha), atlasz (1. szövet; 2. térképkönyv), atléta, Ausztrália, Ausztria, avagy, avégett, avval, evvel (v. azzal, ezzel), azalatt, azáltal, azelőtt, aznap, azonban, azonfölül, azonkívül, azontúl, azután, aztán, azzal v. avval, ázsió.

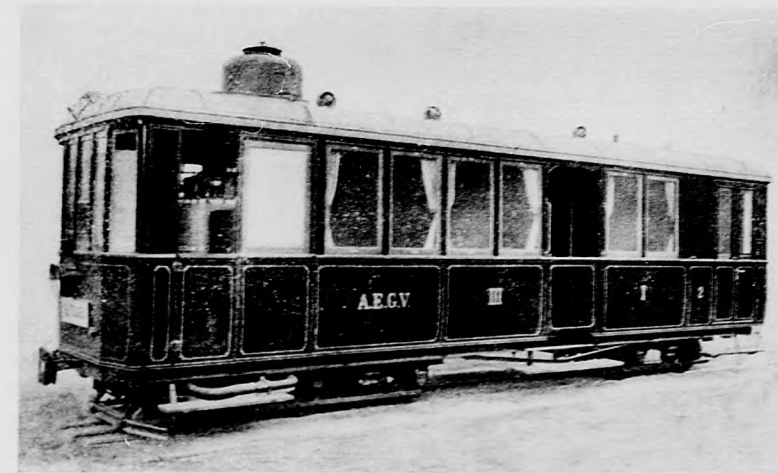
Bagoly, balett, bankett, barakk, bariton, barok, basa (nem pasa), basszus, bazilika, baziliskus, be (indulatszó, p. be jó lesz!), be: be fogja vinni (nem befogja vinni), be-bejő, be-betekint stb., békesség, beljebb (bellebb), belés (bélés), belül v. belül, belőle (m stb.), bennreked, bennsül, benső, bent, beszél, bezzeg, bíbor, biliárd, bír, bíró, bírál (de röviden: bírodalom, birtok, birkózik, birokra), bízik (de röviden: bizalom, bizottság, biztos, biztat), bizarr, Bizanc, bizantinizmus, bizony, blankéta, blazírt, bocsát, bolt, bolyhos, bolyog, bolyong, bolyongó, borju, borjú, Boroszló, bosszú (boszu), bosszant (bosszant), botránkozik, bögöly, böjt v. böjt, bölcsesség, böngész, Bréma, bronz, bú, bús, búst, búsul, búcsu (búcsú), bútor, búbáj, bűn, bűnös, bűnhődik, de röviden: büntet, bürokrata, büvész.

Cár, céh, centiméter, cenzúra, cenzus, ceremónia, cikázik, ciklus, cilinder, cinikus, cinizmus, coboly, copf, csakhamar (más: csak hamar), csakis, csaknem (más: csak nem), csakugyan, csat, csatol, csattan, csattog, cseh, csekély, csend(es) v. csönd(es), csengetyű l. csöngetyű, csepeg v. csöpög, csepp v. csöpp, cseppen v. csöppen, cseresznye v. cseresnye, csín, csinos, de röviden: csintalan, csíny, csip, csipős, de röviden: csipked, csipet, csira, csoda (csuda), csodál (csudál), csoroszlya, csöngetyű v. csengetyű, csücs, csücsös, csúf, csúnya v. csunya, csúszik, csúszó, de csuszkal, csusztat, csügg, csügged, csűr fn., csűr csavar.

Dagály, damaszt, decentralizál, deduktív, definíció, dékán, dekoráció, Dél-Amerika, delegáció, délelőtt, délután, deltájban, demokrata, demokracia, démon, demoralizál, detektív, diagnózis, diéta, differitisz, díj (vö. íj), dikció, diktál, diktátor, diktatúra, dinamit, dinamó-gép, direkt, diskreditál, diskreáció, diskkrét,

által, ezelőtt, ezenkívül, ezentúl, Ezeregy éjtszaka, ezután.

Faggat, fáklya, fakultatív, falu, fanatikus, fanatizál, fanatizmus, fantasztikus, fantázia, fáradság a. m. fáradozás; fáradság a. m. fáradt állapot, fáradt volta vkinek, farizeus, fázis, február (februárius), fedd: dorgál (fed v. főd: beföd, takar), fekély, feketesárga, fekdj, fekdjt, fekdjni, fel v. föl (vö. föl stb.), felé l. fölé, Felföld (ha a magyar felföld tulajdonneve, nagy betűvel; vö. Alföld), feljebb l. följobb, fellebbez l. föllebbez, felől (p. észak felől, felül, p. Budán felül v. fölül), felőle(m stb.), Felvidék (nagy betűvel), Fenícia, fenn, fent, fennhangon stb. l. fönn, fönt, fönghangon stb., fenyő v. fenyő, fésű, fészter (más a felszer), fiáker, fífka, fífkus, fíkcio, filantrópia, filiszter, fillokszéra, filológia, filozófia, filozófus, finánc, Firenze, fiskális, fizet, fizika, fiziológia, flegma, fogoly, fokhagyma, foldoz v. foltoz, folyik, folyam,

AZ «ARAD-CSANÁDI EGYESÜLT VASÚTAK» ÚJ GÖZMOTOROS KOCSILJA.

doktrinér, döl, l. dül, drasztikus, Drezda, drogista, dualizmus, Dunántúl, a Dunántúl — mindig nagy betűvel (mint helyhatározó sem dunántúl, hanem inkább Dunán túl) csak a melléknév dunántúli, Dunapart, de dunaparti, Duna-szabályozás, dunavíz, dunyha v. dunna, düh, döl v. dül, dülő, dülled.

Efféle, egészen, egészség, Egiptom l. Egyiptom, egzámen, egzaminál, egzekvál, egy, egyes, egyedül, egyéb, egyebet, egyenként, egység, egyetért, egy-hamar, Egyiptom (Egiptom), egyhónnyer, egynehány v. egynehány, egyszersmind, egyúttal, eh! ehhez, ahhoz, ej! éjtszaka (ellenben t nélkül észak), eklektikus, eklézsia, eközben, el: el fogja vinni (nem elfogja vinni), elegancia, elégia, elégikus, el-eljár a szája, el-elmosolyodik stb., ellenben, ellentmond, előjáró, előle(m stb.), először, elvan, elleszek (nem el van, el leszek), de: el van veszve, embrió, emellert, emiatt, énhozzám, énnem, énniattam, énnélfogva, enyém(ek) v. enyim(ek), épen v. éppen, ép oly (épp oly), epigramm, epilógus, epizód, éposz, érte(m stb. v. érettem stb.), eső fn., eszerint, észak, Észak-Amerika, észrevesz, esszencia, ésszerű, esztetika, etikett, Etna, Európa szerie, evangéliom v. evangélium, evvel, avval (v. ezzel, azzal), exakt, excellencia, expedíció, expressz, extenzív, ezalatt, ez-

folyvást, folyton, folytat, foszfor, fotografus, fotográfia, fotográfál, fő v. föl, föl v. fel: föl fogja venni (nem fölfogja venni), föld, fölé (felé kétértelmű az írásban: vö. az ajtó fölé kitétték a zászlót s az ajtó felé közeledtünk), fölény (más a fölény), föl földobja, föl-fölszáll stb., följobb, feljebb v. föllebb, föllebbez, fellebbez, fölül v. fölül, fönnáll v. fennáll, fönnen v. fennen, fönghangon v. fennhangon, fönnhéjaz v. fennhéjaz, fönnmarad v. fennmarad, fonség(es) v. fenség(es), fönnsik v. fennsik, fönnszóval v. fennszóval, font v. fent, föntart v. fenntart, frakk, frank, frázis, freskó, friss, fül, földokol, fullad, funkció, fúr, fúró, furakodik, fúzió, fű, fűvet, fűves, fűg, fűgő, fűggeszt, fül, füt, fülledt, fűzfa, fűzes, fűzni, fűző, fűzet.

Gally v. galy, gorilla, gesztikulál, gimnázium, gipsz, gitár, gereblye, golya, golyva, gombolyít, gomoly, -og, gót, gömbölyű, Göttinga, Grác, grafikus, gramm, kilogramm, epigramm, gulya, gulyás, gumí, gunyhó v. kunyhó, guta, guzsaly, gvardián.

Gyík, gyopár, gyullad, gyujt (gyűjt), gyűjt (gyűjt), gyűl, gyülekezik, gyűlöl, gyűr, gyűrődik, gyüremlik, gyűrű.

Hadd menjek stb. (de hagyj itt), Hága, hajl, hajcsár, halkkal v. halkal, hallucinál, halovány,

halvány v. halavány, hályog, hamisítatlan, hanyatt, hanyatt-homlok, de: hanyatlak, hárpia, hazárd, hej!, hektoliter, hektár, helyez, hely; helyt (nem helytt), helyett, Herkules, hetyke, hieroglif, hí, hívás; de hivataln, hivatal, híd, de hidat, hidal, hidas, híg, hígul v. hígul, hígít, higgad, higgadt, higiénikus, higgyn, higgye stb., hím a) hímmem; b) hímes, hímez, himnus, hipnotizál, hipnotizmus, hipnózis, hipochondria, hír, híres, de röv. hirdet, hirtelen, hiszterikus, hiszteria, híttam, hínak, híni (hívtam, hívna, hívni), híve, hívek, híven, hízik, hízó, hízlal, holnap (a nap), hónap (az év része), holnapután, hólyag, homály, Homér v. Homeros, hónalj, hon, főnév, honn, határozó szó; de l. itthon, otthon, hosszát, hóg, hugom, húny (húnyom, hunyázkodik), húr, húros, — hurka, hús, húsos; de husvét, hűz, húzom, húzás; de huzat, hű, hűség, hűl, hűt, hűs, hűvös, hűlye.

Icece, idill, íge v. ige, ígér v. ígér, ígéz v. ígéz, így (Igy), íj, ijed, ijedség, iktat, illojális, illuszió, illúzió, ily, ilyen stb., imbolyog, impregnál, indiskréció, indiskréta, indukál, indukció, induktív, inkognitó, inkompatibilis, inkorrekt, inkriminál, inkvizíció, inspekcio, inspekcio, intenzív, intrika, intrikus, invázió, inzultál, iny, inyére, Ipoly, ír, írok, írás, írott; de röv. irat, irodalom, íróg, írógyl, iskola, ismer (ismer), istálló (istálló), Isten (de istenek, állistenek stb.), íté, itthon (itthon, vö. otthon, otthonos), ív, ívek, íves, iz, izenként, iz, ízlés, ízletes, ízetlen, ízlel, izen v. üzen, izraelita.

Január (januárius), javall v. javal, jótevő (vö. jótémény, jótékony), jönni, jöjj, jössz, jönne, jönnek, juh, július, június, junktim.

Kabin, kádencia, kadét, kakaó, kakuk; kakukkol, kalendáriom, kálvinista, kálya, kaméleon, kálvária, kánikula, kánon, kántor, kapacitál, kapitulál, kapzsi, karácsony, kardinális, karfiól, kárhoztat, Károly, kartell, karton, kaszinó, kassza, karaszter, katas, kategória, katolikusk, kaució, Kaukasz, kaviár, kehely, Kelet-India, -ként; másként, lassanként, -képp, képpen v. -kép, -képen, keresztény v. keresztényen, készen, keszkenő, kesztyű, két, kétes stb., de kettő, kettős, kettőztet, kevésbé v. kevésbbé, kevesell v. kevesel, Klhána, ki: ki fogja adni (nem kifogja adni), kijjebb, ki-kijő, ki-kiszól stb., kilogramm, kín, kínos, kínoz, kínzás, kínál, kínálat, kinin, kinn v. kint, kioszk, király, kisebb, kísér, kíván, kívül, klasszikus, klinika, klikk, klub, kocma, kocsmáros (kocma, kocsmáros), kódex, kodifikál, kokárda, koks, kolera, kolerikus, kollega, kollégium, kolosszus, Kolozs (vár)megye, Kolozsvárt (nem Kolozsvárt), kolportál, kombináció, kombinál, komédia, kómikus, kommunizmus, komoly, kompakt, kompendium, kompilál, komponál, kompozíció, kompromisszum, kompromittál, koncesszió, konduktor, kongresszus, kongrua, konjunktura, konkordátum, konkrét, kontingens, kontrás, kontó, konvenció, konvencionális, konvent, konvertál, konverzió, konzerv, konzervatív, konyak, koppaszt, kopoltyu, korántsem, koresma l. kocma, kordon, koriféus, kórlista, korrekt, korrupció, kórus, korzó, kozmopolita, könny, könnyez, könnyben stb., de könyű egyszerű ny-nyel, könnyű, melléknév, (könyű főnév = könny), kör, körút, Körös a városok neve, Körös a folyók (emez rövid ö-vel), közé, Közép-Amerika, közép kereskedelmi iskola, közt v. között, közvétség (közzé tesz), kriminális, Krisztus, kritika, krónika, krónikus, Krózus, kunyhó v. gunyhó.

kúra, kúria, kuriózum, kurizál, kúsz(ik), kúszál, kút, kutak, kutatni, különb(en), [külömb(en)], különböz(tet), [külömböz(tet)], különbség (külömbőség), különféle, külön külön, künn v. kinn v. kint, küzködik v. küzködik, kvare, kvártély, kvóta.

Lábad v. lábhad (könnybe lábad v. lábhad a szemem; föllábad v. föllábad a beteg), labda, ládd-e, lakk (a német Lack), lakmusz(-papiros), lakós (lakos), lassanként, látatja nincs, le: le fogja szoritani (nem lefogja szoritani), leány v. lány v. lyány, lehell v. lehel, lejjebb, légió, le-lecsap, le-leszáll stb., lélekzik v. lélegzik, lelküismeret, lenn v. lent, lesz (2. szem. lesz v. leszel), liceum, liggat, likőr, likvidál, Lipese, líra, litografia, lóg, lógat, lógós, logaritmus, lőj, lőjön; löni; lőtt, lutheránus, lyuk (lik): lyuggat (lyukgat).

Máglya, majdnem, majdesaknem, május, malária, mályva, mánia, március, máris, mármár, mars, mártír, maséroz v. masíroz, másként, máskép, más-más (pl. E szónak különböző helyeken más-más jelentése van), másnap, matrác, matric, matring v. motring, meg: meg fogja kapni, meg van írva (nem megfogja kapni, megvan írva), meg-megfogja, meg-megáll stb., mégis (ellentét): vö. még is (még most is), még pedig, mégsem (ellentét): még sem (még most sem), megvan, megvolt, megvolna, meglesz, meglegyen (de meg van írva), mégy, l. mész, méh, mell, mely, melyik, mély, ment = fölmentett, szabad, mentes (nem mentt), meny (az anyós menyé); menyecske, menyasszony; de menny (ég, mennyország), menny, mennyezet (menyezet), mennykő, mennyország, mennydörög, mesgye, mész v. mégy (2. szem.) metafizika, metafora, métegy, méter, mező, mialatt, miáltalunk, mibennünk, minekünk stb., miazma, mielőtt, míg, migrén, Mihály, miként, mikép, miközben, mikroszkóp, Milánó, millennium, millió, milliom, milliói, mily, milyen stb., mindamellét, mindannyi (nem mind annyi), mindaz, mindazok, mindazon, mind-ez(ek), mindezen, mindazáltal, mindazonáltal, mindamellét, mindennap, mindig v. mindig, mindinkább, mindjárt v. mingyárt, mindkét, mindkettő (de mind a két, mind a három), mindnyájan, mindössze (nem mind össze), mingyárt v. mindjárt, miniatür, miniszter (minister), minisztérium, mintegy, mintha, mi-szió, misztérium, misztifikál, misztikus, mithikus, mithosz, mitológiai, miután, mivelhogy, moh, Mohamed, mohamedán, monogramm, monografia, mosoly, motolla v. motóla, múlik (mulik), mult, mulva, mulandó, mulat, múmia, muszlin, mutat, múzeum, muzulmán(ok), muzsika, mű, művek, művész, művel(t), v. mivel(t).

Nála(m) stb., napközben, Napóleon, naponként, narkózis, naspolya, nefelejts, néhanapján, néhány v. néhány, nemesak v. nem csak; ne csak; nemezis, nemsokára, netalán, nevel a szülő; növel: nagyobbit, nikkel, nimfa, nos, nosza, nő v. nő; nőj, nőni; nőtt, nyaggat, nyavalya, nyegget, nyíl, de röv. nyilak, nyilas, nyilaz, nyílik, nyílás, de nyilatkozik, nyit, nyilvános, nyirettyü, nyole, nyomasztó, nyoszolya, Nyugat-India, nyugodjál, nyugodt, nyújt v. nyújt, nyúl, de nyulak, nyulat, nyúl, nyúlik (nyul, nyulik), nyúz, nyú, nyűg.

Ó! (oh!), óhajt v. ohajt, október, oktrojál, oláh, olt (ha növényoltásra vonatkozik, így is: ojt), oltalom v. ótalom, oly, olykor stb., omnibusz, opció, optimizmus, orákulum, ormány, oroszlan, orr, országszerte, otthon, otthoni, otthonos, ováció, oxiid, oxidál, oxigén, óaltala, óbelöle, ónekik, ólt, óltözik,

önálló (nem önálló), önként(es), önkénytelen, összhang, összesség, össze, összevissza.

Páciens, padlás, padló; más a palló, padmaly, pajzs l. paizs, palló l. padló, pálya, papagáj, paralizál, Párizs, passzív, passzus, páthosz, pátriárka, pátriarkális, pátrónus v. patrónus, pattan, pattog, pauza, pazarol, pedagógia, pehely, pék, penitencia, penzió, perszonálunió, perzsa, pessimizmus, pirámis, pittypalatty, plakát, plasztika, pleonazmus, pléh, plüss, plutokracia, poeta, poézis, poggyász (podgyász), polihisztor, poliklinika, polip, pólya, polyva, poni (ponni), porció, pósta (posta), pöz, pözöl, pozíció, pozitív, pöröly, praktikus, predestináció, predestinál, prédikáció, prédikál, predikátum, pregnáns, prejudikál, premontri, presbiter, prizma, produkál, professzor, proféta, prognózis, program, progresszív, proklamál, proklamáció, próza, prozelita, protekció, protektor, provizió, provizorium, punes, pünkösöd.

Ráció, radikális, ráspoly, rátartja magát, reakció, realizál, realizmus, rébusz, recepció, redukál, reflektórium, reflektál, reflektor, reklamál, reklám, rekord, rekriminál, rektor, remélni v. reményleni, rendkívül, rendszerint, reprodukál, restell (restel), részint, retorika, retteg, retten, rezervista, ri, rívás; rikat, ribiszke, ritmus, rokokó, rokolya, róla(m stb.), roppan, roppant, rossz, rosszkor, rosszal, rothad v. rohad, rögton, rökönnyödés, rúd, rúdon; de röv. rudat, rudas, rüg, rügő; de röv. rugalmas, rum, rút, rútín, rüh.

Sablon, sál (nem shawl), segél, segély, sehogy sem, sehol sem, semmi sem, senki sem, nem sehogyszem stb., de sohasem, sekély, selyem, sem v. se (de tiltásban csak se), semilyen (semmilyen), semmint középfok mellett; más a sem mint, repri v. sópri, ser, l. sör, seregély, sifon, sík, síkos, síkság, sínyleni, síp, sípos, sípol, sir, sírban, sírok, sírásó, sír, sírok, sírás; de röv. síralom, síránkozik, sirat, sirály, skála, skandál, smaragd, sóhajt v. sohajt, sohanapján, sohase(m) v. sohse (so-e), sokall, sompolyog, sovínista, sovínizmus, sör, Spárta, spekulál, spekuláció, stílus, stilisztika, stilizál, struce, stul, stül, sűg, sűgő, de röv. sugalmaz, sugdos, sujt v. sújt, súly, súldő, súlni, súly, súllyed v. súlyed, sűrű, sűrít, Sváje.

Szabály, szaggat, szakáll v. szakál, szalag, száll (ige; szál főnév), szállás, szalmiák, szalon, szalonna, szalutál, szán (-ka, -kó), szarkazmus, szarkofág, szaru, szatira, szatirikus, szecesszió, szegély, szegfü (más a székfü), szégyenleni v. szégyelleni, széjjel, szekundál, szembeszáll, személy, szeminárium, szenvedély, szenzáció, szeparatizmus, szepember, szerföltő, szerint szerte: l. Európa szerte, országszerte, világszerte, szervilizmus, szféra, szfínx, szij, szí, színi, szittak, szivok (szívni, szívtak), szírup, szimfónia, szimmetria, szimpatia, szín, szines, szintelen, színlel, színez, színekúra, színész v. színész, szít, szív, szíves (szíves), szivattyu, szláv, Szlavónia, szlőjd, szocialista, szocializmus, szofista, szofizma, szól, szólás, szólt, szolidáris, szóló (ének stb.), szonett, szolid, szoprán, szósz, szőj, szőjön, szőtt, szőlő v. szöllő, szótrák szű, szubjektív, szuggerál, szultán, szuperintendens, szuverén, szük, szükül, de röv. szükség, szűnik v. szűnik, de csak röv. szünet, szüntelen, szüntét, szűr, szűrős, szürni, szűrő, szűrődik; de szüret, szűz.

Taksa, taktika, tála (táca), talpalatnyi, tanulság a történetből vagy meséből; tanuság (tanubizonyosság,

tanuskodás), tarsoly, taval v. tavaly, tea, technika, technikus, tegnap, tennap; tegnapelőtt, tehozzád, terolád, teáltalád, telegrafál, telegráf, telefonál, telefon, telik, teljes, tennisz, terasz, tévelyeg, tífusz, típus, tipikus, tirólatok, titóletek, timiattatok stb., Tisza-szabályozás, tiszavirág, tíz, tízszér; de röv. tízet, tizen, tizenegy, tized, tizes, topáz, torkol, torkolat, de torkollik, tósztt tósztoz, tölesér, tőle(m), tősgyökeres, tragédia, trakta, traktál, trikó, tromf, tudniillik, túr, turkál, túró, tussol, tú, Tübinga, tűnik (tűnik), de röviden: tűnemény, tűndér, tűntet, tűr, tűrés, tűrhetetlen; de röv. türelem, türkiz, tűz; de röv. tűzet, tűzes, tűzel, tűzni, tűzdel, tűzköd; de röv. tűzetes.

Úgy, úgy, ugyancsak, ugyanis, úgyhogy, úgyis, úgysem (más az úgy is, úgy sem), új, mn. újra, újabb; újság v. ujság, újj fn., ujonnan, ultimátum, unikum, úr, úri; de röv. urak, uraság, ural, uralkodik, úszik, úzás, de uszkal, usztat, út, útravaló, úti; de röviden utak, utas, utazik, utal, utalvány, utána(m, utánnam), utca v. ucca, utoljára v. utójára, utolsó, v. utósó, utószor, uzsonna v. ozsonna, ügy, ügyes, ügyetlen, ügyel, üzők: a tüzes üzők; üzőg, a gabonába, üz, üzni, üzés, de röv. üzelem, üzlet, üzen v. izen.

Vagyis, vaj, vajmi, vajjon, vakáció, vállal, vályog, vályú, varr (ige; var (főnév), Vásárhelyt (nem Vásárhelytt), vazallus, vele (véle), Velence, verdikt, verseng, veszély, Vezuv, ví v. vív, vívás, vítt v. vívott, vice, viccel, vicces, víg, vígan, vígad, vígasztal, világszerte, víjog v. víjjog, virrad, vizálykodik, vissza, visszas, vissza-visszanéz, vissza-visszatér, visszhang, viszonsóság (vö. kölcsönösség), víz, vízen, vízi; de röv. vizet, vizes, vizez, vízió, vizitál, voks, vófél (vófély), völgy, vulkán.

Zafir, zefir, zenit, zöld, zöldell v. zöldel, zug fn., zúg ige, zúgás, zúgó, zúz, zúzás, zúzódik, zúrzavar, zsalu, zsálya, számolý, zsemlye, zsindey, zsiráf, zsölye, zsup v. zsupp.

MOTÓROS VASÚTI KOCSI.

A mai kereskedelmi élet legfőbb tényezői a közlekedési eszközök. A múltkoriban már megemlékeztünk «A mai gyors közlekedés» című cikkünkben a legnagyobb menetsebességről, melyet Németországban villamos-motóros kocsikkal a márienfelde—zosseni vonalon elértek; most a helyi érdekű vasútakról akarunk egy néhány szót szólni. Tudjuk, hogy ezek a leglassúbb közlekedési eszközök, melyet gép hajt. Folytonos gúnyolás és élcelődés a fizetésük.

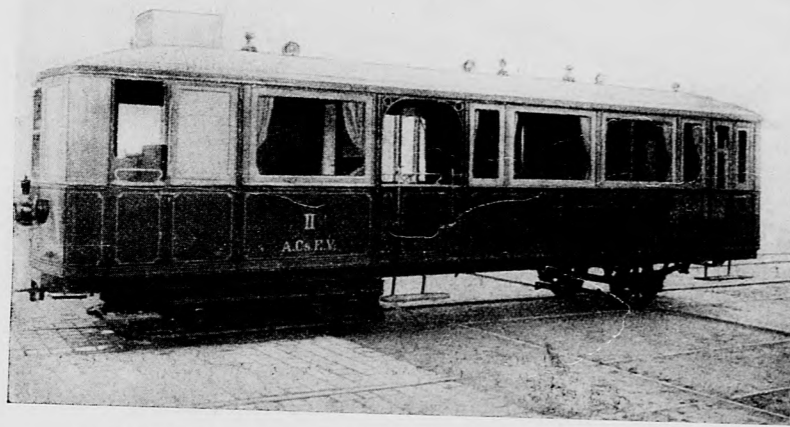
Most a vicinális közlekedést gyorsabbá, kényelmesebbé tesszik, még pedig a motóros vasúti kocsik által.

Az aradi és esanádi egyesült vasútak egykori elnökigazgatója, Boros Béni volt az első, a ki nálunk gyakorlatilag foglalkozott azzal, hogy a csekély személy-forgalommal bíró helyi érdekű vonatokon is szétválasztható legyen a személy- és teherárú-forgalom. Már 1894-ben, midőn az

«Alföldi első gazdasági vasút» épült, megpendítette az eszmét, hogy a személyforgalom gyorsabb lebonyolítására motorkocsikat alkalmazzanak. Kísérletezett is ilyenekkel, de mielőtt kedves tervét megvalósíthatta volna, elszólította a halál.

A vasúttársaság vezetősége azonban az elhunyt elnökgazgató nyomdokain haladt s az aradi és csanádi egyesült vasútak üzemében kezelt «Alföldi első gazdasági vasút» igazgatósága már 1900-ban elhatározta, hogy a kovácsháza-csabai keskenyvágányú vonalon motóros személykocsikat hoz forgalomba.

Egyik képünkön bemutatjuk azt a kocsit, melyet tavaly májusban adtak át a forgalomnak.

AZ «ARAD-CSANÁDI EGYESÜLT VASÚTAK» ÚJ GŐZMOTOROS KOCSIJA.

A kocsivezetői állás — melyben az indító- és fékemeltyűn kívül a kis állókazán és két apró szivattyú van elhelyezve, — a kocs első fülkáját foglalja el. Itt helyezhető el a csekély mennyiségű szén és víz, mely 50 kilométernyi útra elegendő.

Maga a gőzmotor lent az alvásban, egy légmentesen elzárt, félig olajjal megtöltött öntöttvas burkolatban működik s közvetlenül kapcsolva hajtja az első kerékpárt. A gép működése éppen úgy szabályozható, mint akármelyik mozdonyé. Hasonlóképp szabályozható a menetiránya is, előre vagy hátra.

A fűtés s általában a gépezet kezelése oly egyszerű, hogy azt a kocsivezető maga elvégzi. Külön fűtőre tehát, — mint a lokomotivokon — nincs szükség.

Nagyobb időközökben megtölti a töltőkályhaszerű kis vízterű kazán belső hengerét szénnel, faszénnel vagy kokszzsal, a szerint, a mint a ka-

zánt a vidék tüzelőanyag-viszonyaira való tekintettel a megfelelő rostélyllyal látták el, a hol az sokkal tökéletesebben ég el, mint pl. a lokomotív tüzszekrényében s ennél fogva sokkal gazdaságosabban dolgozik amannál. Egy kilométernyi úton, ha a motorkocsi csak magában jár, 3—4 fillérbe kerül a szén, ha pedig 2—3 mellékkocsi van hozzácsatolva, 6 fillér ára szenet fogyaszt.

A vizet két amerikai rendszerű kis gőzszivattyú nyomja a kazánba, melyeket ha pontosan beállítunk, lassú ütemben folyton működhetnek s a kazánban állandóan 18—20 légkönyomású gőz tartható.

A motorkocsihoz, melyhez rendszerint még

mellékkocsikat is csatolnak, csak két ember kell: kocsivezető és kalauz; míg a mozdonyvonatnál mozdonyvezetőre, fűtőre, vonatvezetőre, kalauzra és legkevesebb két fékezőre van szükség.

Látva a sikert, mely ezen újítást kísérte, az intéző körök elhatározták, hogy az aradi és csanádi egyesült vasútak rendes nyomtávú vonalain is életbeléptetik a motorkocsi forgalmat.

Az összehasonlítás kedvéért rendeltek egy benzinmotoros kocsit a Daimler német cég által szállított motorral, mely kocsit az aradi Weitzergárban készült, rendeltek továbbá Ganznál egy gőzmotoros kocsit De Dion-Bouton rendszerű motorral. Azután bemutatatták a két kocsit.

Az összehasonlítás a két kocsit közt a gőzmotoros javára ütött ki s a hazai vasútak közül többen rendeltek meg egy-egy kocsit a Ganz és Társa cégéknél. Már is 10 új kocsit épül, melyekhez a gőzmotorokat a magyar kir. államvasútak gépgyára készíti.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Márczius 15.

A *kis-kun-halasi főgimnázium* «SzászKároly-önképzőkör»-e 1903 márczius 15-én díszgyűlést tartott a következő tárgysorozattal: Himnusz. Eneklé az ifjúsági énekhar. Elnöki megnyitó. Tartotta Fülöp Sándor elnöktanár úr. «Talpra magyar», szavalta Farkas Béla VIII. o. t. Bernáth Lajos tanár úr felolvasása. Pályaművek jutalmazása. Kuruczdal. Eneklé az énekhar. Novák József VIII. o. t. szavalt. Záróbeszéd. Tartotta Schick Károly VIII. o. t. alelnök. Délután a kör teljes számban Kis Kőrösrre rándult, hol Petőfi Sándor szobrát meghosorozták.

A *budapesti Barcsay-utcai áll. főgimnázium* márczius 15-én ünnepélyt rendezett, melyen Galamb Sándor és Lehel István VIII. o. tanulók hazafias költeményeket szavaltak. Benedek Marcell VIII. o. t., az ifjúsági kör elnöke az ünnep jelentőségéről emlékeztet meg. Sebestyén József VIII. o. t. pedig az ünnepel kapcsolatban II. Rákóczy Ferenczet méltatta. Ezekén kívül az ifjúság daloshőre adott elő néhány hazafias dalt.

A *nagyszombati Pázmány-önképzőkör* fényesen ünnepelte meg márczius 15-ét. A műsor a következő volt: Himnusz. Szavalt Mészáros Endre VIII. o. t. Talpra magyar. Enekelte az énekhar. Elnöki beszéd. Tartotta Ulrik Mihály. «Kossuth Lajos.» Enekelte az énekhar. Márcziusi dal. Felolvasta Nagy Péter VIII. o. t. «Tied vagyok, tied hazám.» Enekelte az énekhar. «Előre!» Tóth Kálmántól. Szavalt Lassú Lajos VI. o. t. A díszgyűlést a Szózat zárta be.

A *jászberényi m. kir. áll. főgimnázium* önképzőkörre márczius 15-én díszgyűlést tartott, melyet a «Himnusz» elhangzása után Vágó János alelnök nyitott meg. Utána Vas János VII. o. t. szavalt és Pénzes Sándor VIII. o. t. felolvasott. Azután Schulhof Rezső VIII. o. t. szavalt. A «Szózat» eléneklésevel véget ért az ünnep.

Az *ungvári főgimnázium* «Dayka-kör»-e márczius 15-ét nyilvánosan ünnepelte meg a következő műsorral: Induló. Nemzeti dal. Szavalt Janotti Géza VIII. o. t. Ebresztő. Erkel Gyulától. Eneklé az ifj. férfi négyes. Márczius 15-én. Ábrányi Emiltől. Szavalt Farkas Ernő VI. o. t. Ünnepi beszéd, mondta Vidonyi J. VIII. o. t. Hoffmann meséi. Előadta az ifj. zenekar. «Előre!» Tóth Kálmántól. Szavalt Kovalóczy Rezső IV. o. t. Sir a Tisza. Lányi Ernőtől. Eneklé az ifj. férfi négyes. A szabadság ünnepén. Drámai költemény. Kozma Andortól. Előadták: Sziklay B., Tompos E., Soor D. VIII. o. tanulók. Petőfi a Hortobágyon. Melodráma, zenekari kísérettel előadta Bartakovics A. VIII. o. t. Induló.

A *trencsényi kir. kath. főgimnázium* «Vörösmarty-önképzőkör»-e márczius 15-ének emlékére sikerült hazafias ünnepélyt rendezett a következő műsorral: Induló. Játsszotta a főgimnáziumi zenekar. Himnusz. Enekelte a főgimn. énekhar. Megnyitó beszéd. Mondta Székoticzky Jenő önképzőkör elnök. Talpra magyar! Szavalt Roszival Vilmos VIII. o. t. Szerenád «Ocskay brigadéros»-ból. Előadták zongorakísérettel mellett hegedűn Friedmann Emil és Eöry Géza VIII. o. tanulók. Kuruczdalok. Enekelte a főgimn. énekhar. Márczius 15. Ábrányitól. Szavalt Altmann Frigyes VI. o. t. Népdal egyveleg. Játsszotta a zenekar. «Egy gondolat...» Petőfitől. Szavalt Linksz Emil VIII. o. t. Zongorán kísérte Chlaček Henrik VII. o. t. Szózat. Rákóczi-induló.

A *szegvárdi áll. főgimnázium* «Eötvös József-önképzőkör»-e a márcziusi nagy nap emlékére ünnepélyt tartott szép számú közönség jelenlétében. A többi között Schelesznik Károly VIII. o. t., a kör elnöke hatásos beszédet tartott, Tóth Pál VIII. o. t. pedig Dúzs Samuel VIII. o. t. alkalmi költeményét szavalta el.

A *pápai állami tanítóképző intézet* márczius 15-én ünnepélyt rendezett a következő műsorral: Bercesényinóta. Előadta a zenekar. Kurucz-dalok. Előadta az énekhar. Ünnepi beszéd. Felolvasta Kis J. Nemzeti dal. Petőfitől. Szavalt Bognár S. A jól sikerült ünnepélyt a Himnusz zárta be.

Önképzőköri tudósítások. A *losonci magy. kir. áll. főgimnázium* «Kármán József-kör»-ének «B» csoportja 1903 márczius 11-én ülést tartott. Szavaltak: Mucsiszka Béla VI. o. t., Schweitzer Dezső V. o. t., Héks Andor V. o. t. és Lehoczky István VI. o. t. — A *rocsnyói ág. h. ev. főgimnázium* «Petőfi-kör»-e eddig 17 rendes ülést tartott, melyeken a kör tagjai szavaltak, műveket olvastak fel s bíráltak. A kör pályateteleket is tűzött ki. Ezek a következők: A magyar szabadságharcok és eredményeik 1600—1711-ig. A régi vármegye bajai. Elbeszélés. Költői elbeszélés.

FEJTÖRŐ.

Algebrai kérdés

Keressünk olyan két jegyből álló számot, melyeket ha fordított sorban írunk 27-tel kisebb számot kapunk; a számjegyek összege 13.

Természetrizai kérdés:

Mi a neve annak a növénynek, melynek magas, kopasz szárán szárnyasan hasogatott levelek vannak? Május, júniusban megjelenő kis számú virágai fehérek és ernyős virágzatot képeznek; magvát fűszer gyanánt használják.

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1903 április 5.

24. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Történelmi kérdés: Quiros. — **Mathematikai kérdés:** 2 (kettő) és 2 (kettő). — **Földrajzi kérdés:** Panuco. — **Képrejtvény:** Az nem merül el, a ki erejét ismeri.

Helyesen fejtették meg: gr. Wenckheim Erzsébet, Darvas István, gr. Toldalagi Mihály, Gram Ferencz, Brünauer Endre, Sziklay László, Holesch Gyula, Purpriger István, Mayerosák Gyula, Haasz Aladár, Zakár Jenő, Licht Zoltán, Györgyei Adolf, Székely Endre, Oesterreicher Sándor, Alsóghy Zsolt, Popper József, Fürtös Lajos és Béla, Losonczy István, Feldmann Aurél és Emil, Farnos

Dezső, Schleicher Ferencz, Barthodeiszky Antal, Ordódy László, Szemző István, Fleischl Sándor, Pinkóczy László, Gutmann Ottó, bogszeghi László József, Wettin Jenő, Reimel János, Róth Imre, Holländer Sándor, Mattyasovszky Lajos, farkasfalvai Mauchs Jenő, Faragó Andor, Csillag Laczi, gr. Esterházy László, Grosz József, Baranyai Zoltán, Dobránszky Ede, Limbek Béla, br. Villani Lajos, Krausz Marcsi, Taubinger Zoltán, Eisler Dezső, Böhm Béla, Deutsch Sándor, Székács György, Rácz Károly, ifj. Kohn E., György Lajos, ifj. Mikula Lajos, Mándy Zoltán.

A kitűzött könyvjutalmat (Legouvé: Az olvasás művészete) Schleicher Ferencz debreczeni előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Felhívás birkózásra. H. M., lapunk olvasója íme közhírré teszi, hogy ő hajlandó tizenöt éves kortársai bármelyikével megbirkózni; a ki őt legyőzi, az jutalom-könyvet kap tőle. E célra van öt könyve, a győztes választhat azok közül. Olvasóinkkal közöltük ezt a szokatlan, harezias felhívást, a nélkül, hogy erre a páros viadalra bárkit is buzdítanánk. Ha akadna vállalkozó, ám tudassa ezimét, s mi közölni fogjuk H. M.-mel. — **Főhász, A búrokhoz.** Két kis versikéjét elolvastuk, de a legjobb akarat mellett sem adhatjuk ki lapunk legközelebbi számában, no de meg az utána következőkben sem, mert — éretlen kis portékák. Valóképpen nem is tudjuk, hogy miért kellett megszületniök. A tanár úr sokkal nagyobb tiszteletet érdemel, hogysesem ilyen verses felkőszöntőt készítsenek az ő tiszteletére. A búrok hősiessége eltéveszti a célját, ha a lírai versek számát ilyenfével szaporítja. Még várjunk, édes fiam. — **T. J.** (Budapest). 1. Alighanem rosszul írta a nevet, mert ilyen nevű író, festőt, tudóst, színészt nem ismerünk, a lexikonban sem találtuk meg. 2. Ha eddig nem jelent meg füzetekben, ezután fog a sor reá kerülni. Mi úgy tudjuk, hogy a Franklin-Társulatnál már megjelent kötetben is az a regény. Hogy a füzetes kiadásban kinél jelenik meg, azt mi nem tudhatjuk. 3. Azokra csak később kerül a sor. 4. Füzetekben már nem kapható, csak kötetekben. I—IV. kötet jelent meg, az V. «Magyarország» még nem készült el. — **Új előfizető.** A «Tanulók Lapja» megjelenik a két hónapi vakáció alatt is. Örvendünk, hogy annyira tetszik. — **B. D.** A «Két diák levelezése» és a «Hűség és mind a sír» szintén megjelennek könyv alakjában, még pedig nemsokára. Sejtelve nem csalta meg, a szerző nevét eltalálta.

OLVASÓINKHOZ.

A «Tanulók Lapja» X. évfolyamának első féléve a mostani számmal befejeződik. Olvasóink tanúságot tehetnek arról, hogy mindig a legjobbat igyekeztünk adni, mert az az erős meggyőződésünk, hogy ily módon tesszük még erősebbé azt a kapesot, mely a *Tanulók Lapját* a magyar ifjúsággal összeköti.

Az új félévben ismét egy eredeti regényes korrajzot és egy fordított regényt fogunk közölni. A regényes korrajzot lapunk szerkesztője *Gaal Mózes* írta; ezíme:

Az utolsó lantos.]

Tinódi Sebestyénnek, a XVI. század vándor hegedősének változatos élettörténetét dolgozta fel benne az író, közbe szőtte a kor történetét, főleg az irodalom képét, melynek egyik képviselője Tinódi Sebestyén, a hazáját és nemzetét lángolón szerető lantos volt.

A fordított regény szerzője *Kingsley Károly*, a regény címe:

Hypatia.

Zigány Árpád dolgozta át az ifjúság számára. Ez a regény egyike a világirodalom legszebb és legérdekesebb műveinek. Farkasszemet néz benne a hanyatló kelet-római birodalom pogány társadalma a még forrongásban lévő új, keresztény szellemmel, s a két ellentétes világfölfogás folytonos surlódásából az érdekesítő események egész sora fejlődik. Hypatia, a nagy műveltségű görög leány, az alexandriai pogány bölcsészet utolsó képviselője, áldozatul esik egy utcai zavargásnak, melyet a felbújtogatott csöcselék támaszt, s vele bukik el örökre a görög sok istenség eszméje is. Zsidók és keresztények, barbárok és görögök szakadatlan torzalkodása közt folyik a cselekvény, melynek színesen megrajzolt eseményeit művészi keretben foglalja a mozgalmal kornak eleven és változatos képe. És, hogy ez a kép minél tanulságosabb legyen, a szerkesztő gondoskodott arról, hogy a szöveget, az eseményeket illusztráló képek mellett számos kor- és művelődéstörténeti kép is tarkítsa.

Ezek mellett folytatni fogjuk *Szívos Béla* rajzait a *majmok életéből*, s közlésre várnak *Jászai Rezső dr.* érdekes és értékes *útirajzai*.

Az irodalomtörténet, a magyar történelem, a földrajz és természettudományok köréből hasznos ismeretterjesztő cikkeket hozunk, melyek az iskolai tanulmányokkal szoros összefüggésben vannak, s a melyek az újabb kutatásokra is különös figyelmet fordítanak.

A rovatok maradnak a régiek, s a mennyiben lapunk szellemével megegyezik, a fontosabb napi eseményekről sem feledkezünk meg, ha az a tudomány és irodalom kérdéseit érinti. Az a szeretet, melylyel a magyar diákok a *Tanulók Lapja* körül csoportosultak, s az a kedv, melylyel az írók ennek az ifjúságnak írnak; elegendő biztositék nekünk arra, hogy a mag, melyet az olvasók szívébe elhintünk, termékeny talajra fog találni.

Hetenként változatos *fejtörő feladványokat* közlünk, s a megfejtők között értékes könyvjutalmakat sorsolunk ki.

A *Tanulók Lapja*-nak második évfolyama külön is teljes egész lesz, s az új előfizetőknek nem kell visszamenőleg az I-ső félévre is előfizetniök.

A *Tanulók Lapjának* előfizetési ára:

Egész évre 9 kor. 60 fill.
Fél " 4 " 80 "
Negyed " 2 " 40 "

Az előfizetés legcélszerűbben postaltalványon eszközölhető. A «*Tanulók Lapja*» kiadóhivatala címére küldendő a pénz. (Franklin-Társulat, Budapest, IV. Egyetem-u. 4.).

A kik a «*Tanulók Lapja*»-nak 8—10 egész éves előfizetőt gyűjtenek, a lapot egy évig *ingyen* kapják; akik ennél kevesebbet gyűjtenek, értékes könyvjutalomban részesülnek.

Bizalommal fordulunk lapunk olvasóihoz, hogy a «*Tanulók Lapja*»-t ismerőseik között terjesszék.

A «*Tanulók Lapja*» szerkesztősége.

Az ifjúságnak alkalmat nyújtok

pénzkeresésre, amit valamely jótékony célra szánhatnak. Gyűjtsenek **elhasznált magyar levélbélyegyet**, (az 5 krajczáros és 10 fill. res kivételével, ezrét 20 krajczárjával, **Váczi-körút 35. III. 3.** bélyegbeváltó.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA

SZERKESZTI

GAAL MÓZES

FŐGIMNÁZIUMI TANÁR.

KIADJA A FRANKLIN-TÁRSULAT

²
1903

TIZEDIK ÉVFOLYAM

II. FÉLÉV.

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.